Hudhud Hidin

Penghana

2

Eastern Ifugao

Hudhud Hidin
Penghana
2

Stories from Long Ago

SUMMER INSTITUTE OF LINGUISTICS
Translators Publishers
1986

Published
in cooperation with
Bureau of Elementary Education
and
Institute of National Language
of the
Ministry of Education, Culture and Sports
Manila, Philippines

Additional copies of this publication
are available from:

Book Depository
P.O. Box 2270
Manila 2801

A Storybook in
Eastern Ifugao
39.24-286-3.4C 54.150P-866015B
ISBN 971-18-0025-X
Printed in the Philippines
IBLI46.LI
IBLI48.LI

Preface

This book is for speakers of the Ifugao language. It is a small compilation of indigenous folktales. The purpose of this book is to help speakers of Ifugao achieve skill in reading their own language as a bridge to literacy in Filipino. It is also hoped that the stories will remind readers of their rich cultural heritage as Ifugaos.

We are grateful to those who assisted us in the preparation of this folktale book. These stories were told by Mr. Dimmatong and Indud Bukud to Mr. Francis Poligon, who then transcribed them.

Ulgud An Hay Aat Dulnugwan An Numbalin hi Hamuti.

An Hinudhud Dimmatong, Kayabyab, Kasibu, Nueva Vizcaya

Anu da Dummulaw an nun'ihawadan Aliguyun ya imbaluydah Dulnugwan. Ya hin'alina anu ya mumbuhbuh di payawda.

Ya heden payawda anu ya do'ol di budeng hi mangan hinan paguy. At honogonda anu hi Dulnugwan an umuy mun'adug ta abulonay budeng hinan payawda. Mu hede anu han payaw ya nihamad di allung hi ihi'ugan di mun'abul.

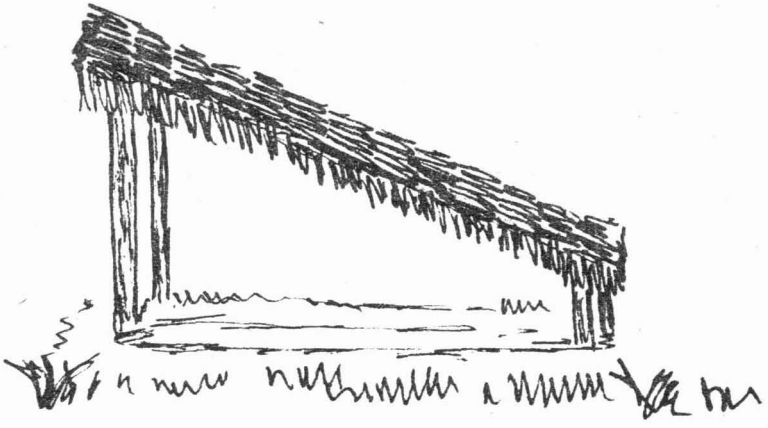

Oya hi Dulnugwan anu ya adi omeet an mangan ti miid atona ti do'ol di budeng. Ya hi Aliguyun anu ya indadaanay dotag ya hinamal ta balun han imbaluyda an hi Dulnugwan. Mu alyon anu ihawana an hi Dummulaw di, Ha''in di mangiyuy hi onon Dulnugwan. Ya alyon anu ihawanan hi Aliguyun di, Kan oo.

Mu unat goh anu inyuy Dummulaw din balun hinan gagwan di dalan ya nun'a'ana din hinamal ya nun'ihdana din dotag at un hay lu'tu anuy hiyay inyuynah onon Dulnugwan. Mu unat goh anu inyuy Dummulaw din lu'tu ya indatnan Dulnugwan ya alyonay, Hiyah te onom.

Ya unat goh anu innal Dulnugwan ta ipadahnan onon ya adi mabhug ti mi'id impa'enghanan mangan hi lu'tu ti hinamal di

emmengha hi intanudna. At innalna anu din lu'tu ya impatangnah din pingit di allung.

Abigabigat anu ya hiyah de gun aton Dummulaw an un hay lu'tuy gunna iyuy ay Dulnugwan ya gunna anu onon hinan gagwan di dalan din gun idadaan Aliguyun hi onon Dulnugwan.

Ya la'tot mah anu ya gun ma'ung'ung hi Dulnugwan. Ya din lu'tu goh an gun iyuy Dummulaw ya gun amungon anu Dulnugwan an ipatang hinan allung.

Oya la'tot anu ya nunnomnom anu hi Dulnugwan ya nunhabat anu hi bulul ya inyengngohna anu hi aat di angahna ya odolna. Ya unat anu nalpah ya tigona ya nippaddung ahan di tigaw di odolnah de han inyammana. At innalna anuh de han inyammana ya hiya anuy

impabunan de han allung. Ya tinobotbalnan alyonay, He''a hatun udyaw an bulul ya mabalin an gunmu tabolon nan hapiton amah un umali.

Oya hin'alina anu ya na'uy din lema an angaw. Ya alyon anu Dulnugwan di, Da'yun angaw ya ogohonyu ni' nan paya'yu ta pi'paya''un umuy ad Lagud an ay me''an hi bunga. Ya nun'ipayagpagda anu ya nun'a'agah din paya'da. Ya innal anu Dulnugwan ya nun'ito'to'na ya agguy inumda an un ohay ngamaynah niyammana ya anggay.

Ya unat nabiggat goh ya wada goh din angaw an maluh. Ya alyon anu goh Dulnugwan di, Da'yun angaw ya ogohonyu ni' nan paya'yu ta pi'paya'un mi'yuy ad Lagud an ay me''an hi bunga. Ya nun'ipayagpag anu din angaw ya nun'a'agah din paya'da. Ya nun'amung anu

Dulnugwan ya nun'ito'to'nah din ohan ngamayna ya an amin di odolna. Ya alyon anu Dulnugwan di, Ad ugwan mahkay ya mabalin an mi'tayapa'. At mitnud anu an mi'tayap hinan angaw ya numpapaddung di atondan tumayap.

Ya unat anu wan impadehdan nakak ta nabiggat anu ya hi Aliguyun di nangiyuy hi onon Dulnugwan hi payaw hinan way allung. Ya unat goh anu wan immatam hi Aliguyun hinan way allung ya tinnigna anu din inu'umbun an udyaw an niyammah bulul an nipaddung ahan hi odol Dulnugwan di odolna ya angahna. Ya mabalin goh an humapit at mabalin an gunna tabolon di alyon Aliguyun.

Ya himmapit anu hi Aliguyun ya alyonay, Goh ahan Dulnugwan un'a ma'ung'ung? Ya tembal anu din bulul ya alyonay, Manu' ay ma'ung'unga' ti un hay lu'tuy gun inyalin

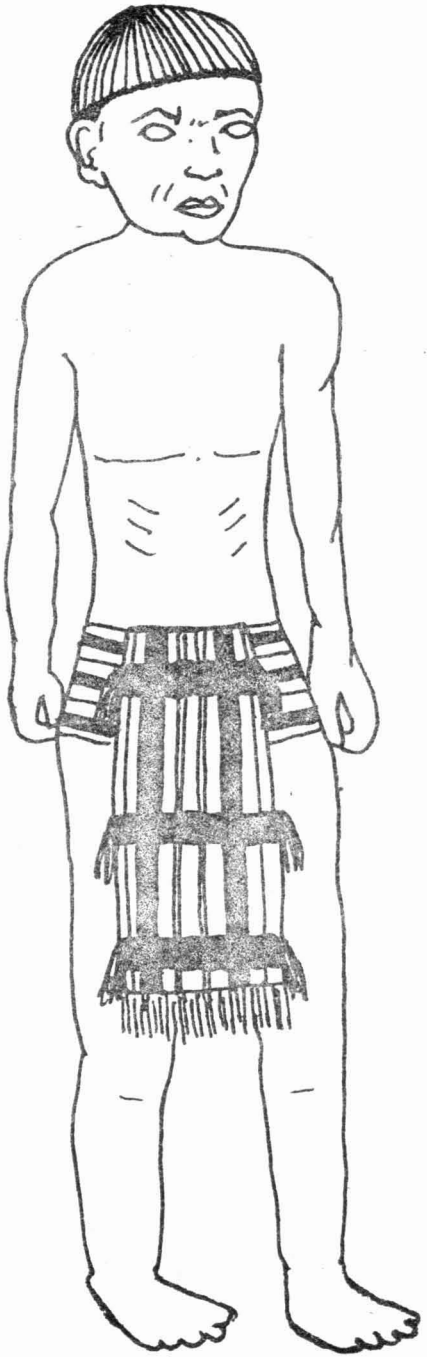

Dummulaw hi ono' ya anggay. Tigom adya an niyan nun'ipatang hinan pingit di allung an agguy'u inan. Ya alyon anu Aliguyun di, Goh ta un ha''in di gun nangidadaan hi balunmu an hay hinamal ya dotag di gun'u indadaan. Ya anaad ta umat hinay inat inam an un hay lu'tuy gunna iyatam ay he''a? Mid mapto' ya unna gun pun'a'an hinan gagwan di dalan ya hay lu'tuy iyalina. Un pundenlan un umat hinah inam an munlebah at ha''in at ehe''ay gun nangiyali.

Ya alyon goh anu Aliguyun di, Anaad ta un umat hinay inatna ya unmu ahan inanuhan ya agguy'a emmeet? Ya tembal goh anu din bulul an nipaddung ay Dulnugwan ya alyonay, Manu ay agguya' emmeet ti alyo' hi nomnom'uy mid mapto' ya unyu nundegpon. At alyon anu Aliguyun di, Omeettad ugwan. Ya alyon anu din bulul an nipaddung ay Dulnugwan di, Mid

olog'un dumalan ti ten ha''in ya magadyuha' an matoy ti agguya' nangnangngan hi duway duminggu.

At un mah anu inyabban Aliguyun hede han ayiw an bulul an nipaddung ay Dulnugwan, ti pundenlan Aliguyun hi un immannung an hi Dulnugwan, ti nipaddung ahan di aat de han bulul hi aat Dulnugwan, at adi ma'immatunan hi un ayiw an niyammah tinnagu. Ya manu ay goh adi ma'immatunan ti inhapud Dulnugwan at humapit heden inyammanan bulul.

Ya unat goh anu inyatam Aliguyun hede han bulul an nipaddung ay Dulnugwan ya hengngahengngada anu hi babuy ya nuwang hede han bulul ti pundenlan Aliguyun hi immannung an hi Dulnugwan.

Ya la'tot goh anu ya inhapud Dulnugwan an alyonay, Ammuna mahkay ya dimminong di hapit nan bulul. At hede anu han bulul an nipaddung hi aat Dulnugwan ya adi mahkay humapit.

Ya alyon anu Aliguyun di, Anggay an natoy mahkay han imbaluy'u. At ihangdelda anu ya gunda danglihan hi babuy ya nuwang.

Ya unat goh anu heden miyonom hi algawna ya maluhda anu din angaw ya negpongda anun de han wadan di dolan da Aliguyun ya numpattu'da anun de han ata'nang an ayiw. Mu lemada anu din angaw ya miyonom hi Dulnugwan an tagu mu numbalin hi ongol an angaw ti indatan di angaw hiya hi paya'na at nipaddung hi angaw di tigawna.

At himmapit anu hi Dulnugwan an wah dih nan ata'nang an ayiw ya alyonay, Unyu am'amhan di babuy ya nuwang hi igammagammal di tatagu. Mu mid anu an adi ma''adngol ti gunda anu mombob din tatagu ya gunda manayaw.

At alyon anu Aliguyun di, Idinongyukkay nan gangha ya adi ayu humelhel ta donglo' hene han mangalih un ma'am'amhan di babuy ya nuwang hi igammagammal di tatagu. Ya unat goh anu dimminong din tatagu, ya ihamad anu

Aliguyun an mangngol ya tinnigna anu an din pa''ongol an angaw di hiyay gun humapit.

Ya alyon anu Aliguyun di, Ho'doho'dod'a an dumleeng. Ya himmo'ho'doḍ anuh de han ayiw ta alyon anu ta gawuyon anu amana.

Ya alyon Dulnugwan an din numbalin hi angaw di, Dukkodukkoy'a an dumleeng, ya imadukkoy. Ya unat anu immadukkoy heden ayiw an numpattu'anda ya itadunda anu ya limmayawda din angaw.

Ya hi Aliguyun anu ya munlungdaya an alyonay, Un akkay tuwali agguy immuy dane han angaw ta hinamad'u hene han alyonan un ma'adyuwan di babuy ya nuwang an un ma'am'amhan an un igamgammal di tatagu.

Ya palpaliwanda goh anun gun mommombob din tatagu ya gunda manaytayaw. Ya ammuna ya mawa'ah at munhaangda hi ma'an ya mihda ta panganonda goh din tatagun nun'adamal ede han bulul an nipaddung ay Dulnugwan. At nan tatagu ya hi Aliguyun ya alyonday, Immannung an hi Dulnugwan hede han natoy. Mu bo'on ti un ayiw an niyammah bulul an nipaddung ay Dulnugwan.

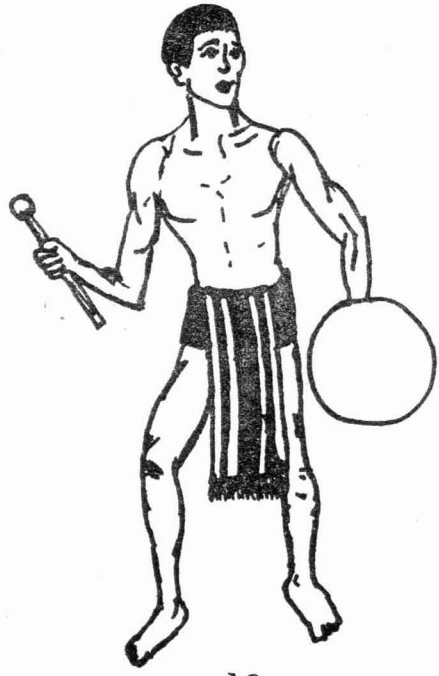

Ya unat nalpah an nangandan amin nan tatagu ya ammuna ya nahoyang. Ya hin'alina anu ya immalida goh din angaw ya alyon anu goh Dulnugwan di, Adyu'ay babuy ya nuwang an un ma'am'amhan an un igamgammal di tatagu.

Ya inhamad mahkay anu Aliguyun an dengngol, Ya alyona anuy, He'dohe'dod'a an dumleeng. Ya unat goh anu mahkay hemme'he'dod din ayiw an numpattu'an Dulnugwan ya impa'udna mahkay hi Dulnugwan. Ya unat goh anu immogpah hinan lutah de han ongol an hamuti ya nunhipdut anu Aliguyun di paya' di ngamayna ya nabunhian mahkay an hi Dulnugwan at inimmatunana.

Ya alyon anu amanan hi Aliguyun di, Un'a ahan umat hina an mangupid hi atom ta omod hi un way umat hitu hi apeldian di tangdan? Tigom adya tun tangdan tu'u an nun'agadwaan.

Ya alyon anu Dulnugwan di, Manu ay umata' hina ti unna' hiniganan ay da'yu ti un hay lu'tulu'tuy gun inyalin Dummulaw hi ono'. Ya alyon anu amanay, Ta''omman unna' napildian mu ta umat at hitu an agguy'a ni' ahan natoy.

Ya alyon anu Dulnugwan di, Anaad tuwali ta un ayiw an hay inyam'amma' ya impaddung'uh odol'u ya anaad ta hongom ya dinangliham? Ya alyon anu amanay, Oo, ti alyo' at goh hi un immannung an he''a. Ya alyon anu Dulnugwan di, Ekayudya hamadon an un udyaw an ayiw. At din tatagu anu ya immuyda ta hamadonda ya immanung an ayiw. At puntapa' anuy udumna ya nalot, ya innalda mah ya intapalda.

At itadun mah anu Aliguyun ede han immanamutan Dulnugwan ya pumpakakna han ihawana an hi Dummulaw an munlebah. At mundugwa mah da Dulnugwan an hin'ama ay

Aliguyun an mun'umu'utun. Ya hi Dummulaw anu ya nakak.

Hay itudun te han ulgud ya mahapul an halimunan di imbaluy an panganon hi maphod ta adi bum'on ya limmayaw. Ya hay miyadwa hi ituduna ya adita munlebah an namama ay ditu'u an mamaha. Ti hene han lebah ya ay paddungnay unta nangakaw.

Mipibaag:

1. Ngadan han imbaluy da Aliguyun ay Dummulaw?
2. Hay nannagan da Aliguyun ay Dummulaw hinan imbaluyda?
3. Hay ngadan nin di inyuy Dummulaw hi onon Dulnugwan?
4. Ngadan han inat Dulnugwan hinan bulul an inyammana?

5. Hay inat nin Aliguyun hinan bulul?

6. Unat immanamut hi Dulnugwan ya hay inat mah Aliguyun ay ihawana?

Tobal:

1. Hi Dulnugwan.
2. Mun'adug hi paguy.
3. Lu'tu.
4. Impaddungnah odolna.
5. Hengngana ya dinanglihana.
6. Pinakakna.

Ulgud An Hay Aat han Tonong An Adangyan

An Hinudhud Indud Bubud, Kayabyab, Lupa, Kasibu, Nueva Vizcaya

Hidin penghana ya wada anu han adangyan an tonong an do'ol di gina'una ya paguyna ya wada goh di ganghana. Ya do'ol goh anuy puntamuonah nan dolana ya nan payawna.

Heden tonong anu ya waday tulu hi imbabaluyna an linala'i. Hay ngadan dade han imbabaluyna ya hi Nahnan, ya hi Logomna, ya hi Ma'abohlan.

Mu hede anu han adangyan an tonong ya da Nahnan ay Logomnay hiyay pohpohdona ti maphod anuy nitaguanda ya mapudawda goh. Ya hi Ma'abohlan anu atog di e'englan amada ti nappuhi nitaguana ya mangmangitit goh. At hay

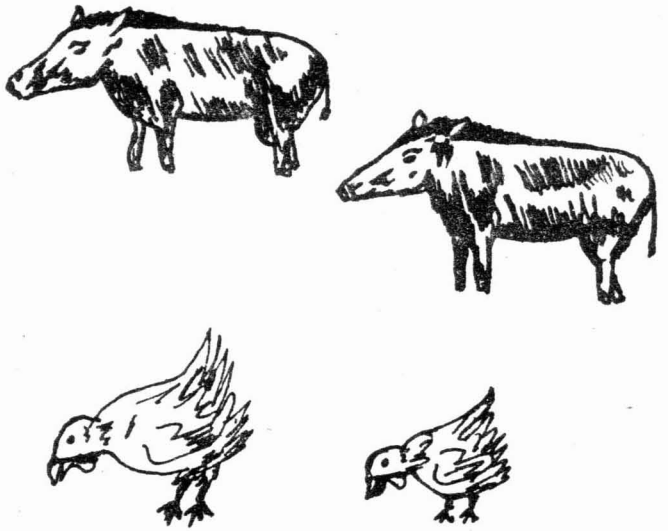

indat anu amada hi tamuna ya hiyay mumpangan hinan babuy ya manu'. Ya hiya goh atog di munlinis hinan kahhelya, ya hiya goh muntapal hi galut. Ya hi Ma'abohlan goh atog di gun mumbayuh ononda, ya hiya goh ay humaguhagub hi danum, ya hay dalangdang di idatdah onona.

Ya manu anu nan duwa an da Nahnan ay Logomna ti unda um'umbun ta unda manmandalon

nan tatagun puntamuon amadah payaw ya nan muntamuh dolada. Ya hi Ma'abohlan anu atog ya gunda haplaton un way ibahhawnah nan tamuna.

Ya wada anu han ohay algaw ya alyon amaday, Hay maphod ya da'yun tulun imbabaluy'u ya umuy ayu mannig hi maphod hi binabaih ihowoonyu. Ya alyon anu din imbabaluynay, Kan oo. At mun'am'amlong anu da Nahnan ay Logomna ya nun'abuwannanda anu din duwa an mun'abi'ah an kabayu ta punhakayandan umuy mannig hi ihowoonda. Ya hay indatda goh atog hi punhakayan Ma'abholan ya din napilay an kabayu. At nunhakayda anu ya impadehdan tulu an umuy. Ya hi Ma'abohlan anu ya un atog mangun'unud ti adi dumalan din kabayuna ti napilay.

Ya unat goh anu winingin da Nahnan ay Logomna ya alyonday, Hodontah Ma'abohlan ta

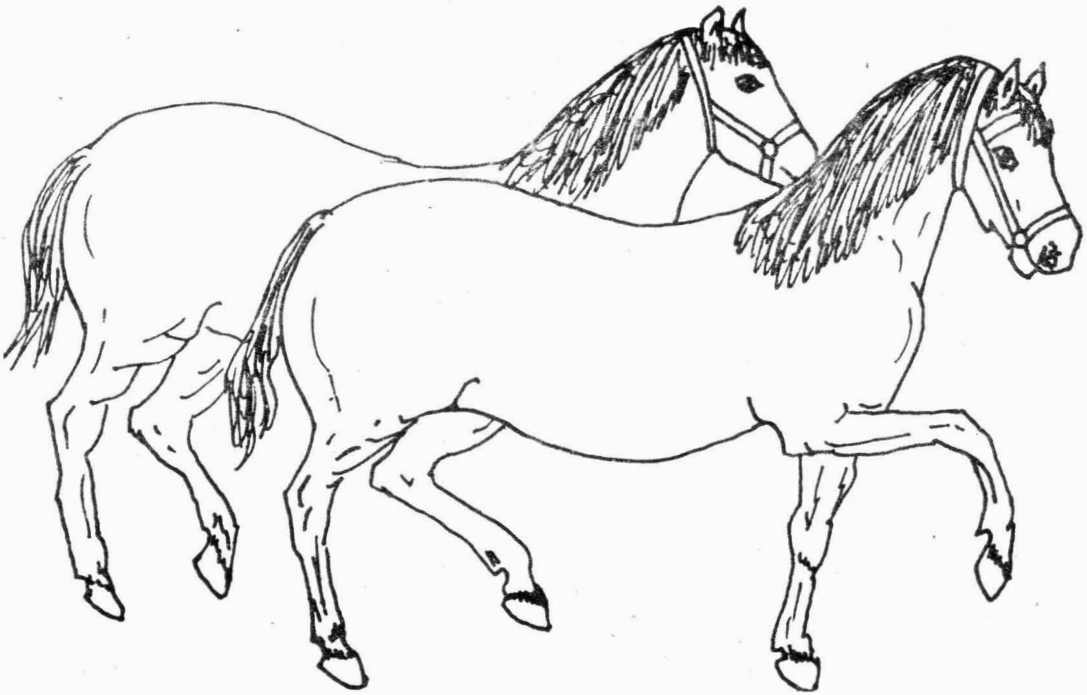

pun'ihingalta ti un kahukahup. Ya henodda anu hi Ma'abohlan ta immatam ay dida ya nun'ihingalda anu ya nun'ilumditda hiya ya din kabayuna at namama atog an adi dumalan. Mu hi Ma'abohlan ya un atog didindinong ti tuma'ot hinan i'ibana ti mina'ma'ellogda.

Ya alyon anu da Nahnan ay Logomnay, Adi'a mitnud ay da'mi ti nen adi dumalan han kabayum at kahup'a.

Ya tembal anu Ma'abohlan ya alyonay, Oo, okoda' man. At hi Ma'abohlan ya inhingnginay nange'wana ta agguy nitnud hinan i'ibbana.

Ya da Nahnan anu ay Logomna ya immatamda anu ya wada han tinnigdan baluy. Ya alyonda anuy, Olom ya waday babalahang eden baluy at hiyay ayanta. At immuy anu da Nahnan ay Logomna ya hinumgopda.

Ya unat goh anu tinnigdan wadaday tulu hi babalahang at mundenol anu da Nahnan ay Logomna. At hi Nahnan anu ya agguyna inhamad heden ohan balahang ya pento'na ta hiyay ihowoona. Mu heden pento'na ya adi anu maphod an balahang ti waday beklatna. Ya manu ay

umat hinay pento'na, ya un nahnan ya hiyay penhodna ti miyunnud hinan ngadana an hi Nahnan.

Ya hi Logomna goh anu ya agguy goh numpilih pohdona ti alyonay, Malgom ya pento''u ti un numpapaddung di pannig'un amin hinan binabai. At din pento' goh anu Logomna ya waday kilah hi uluna.

Ya alyon anu da Nahnan an hin'agi ay Logomnay, Ten penhodmi da'yu an ihowoon at idatyu nan henghengyu ta iyanamutmi ya waday ipattigmin amami ta way panginnilaanah un immannung an waday inah'upanmih ihowoonmi. At

indat anu Maliya din henghengna ay Nahnan. Ya indat anu Katallinay henghengna ay Logomna. At impadeh anu da Nahnan ay Logomna an mumbangngad ti ma'am'amlongda ti waday inah'upandah ihowoonda.

Ya hi Ma'abohlan anu atog ya palpaliwana, ya wada anu han inah'upanan baluy ya mid ah tinnigna hi nunhitu. Ya umapu'apu anu hi Ma'abohlan ya mi'id ah tumbal.

Ya la'tot anu ya wada han tulu an nangidungaw an puha. Ya ngumaneewda anu hadi din tulun puha.

Ya alyon anu Ma'abohlan di, Anaad mah ta mid nunhitu ya ihnay puha? Ya timmata'dog anu atog hi Ma'abohlan an numonomnom an alyonay, Goh nin han umaya'?

Ya hin'alina anu ya immuy din ohan puha ya mungga'ga'luh anu ay Ma'abohlan.

Ya alyon anu Ma'abohlan di, Anaad heten puhan mungga'ga'luh? Ya hin'alina anu ya himmigup heden puhah nan kuwaltu, ya nunhukat hi lubungna ta pimmitaw anu ya ma''aphod an babai.

Ya alyona anu ay Ma'abohlan di, Hay mahapulmu?

Ya tembalna anu ya alyonay, Unna' munhapul hi ihowoo', at nen pa'appohdo' he''a. Mu un akkay adia' pohdon ti ten un nappuhi nitagua'.

Ya alyon anu din babai, Ha''in ya bo'on hay odol di taguy pohdo', ti nan nahamad an ugalina ya nan mangipa'ampah odolna.

Ya alyon anu Ma'abohlan di, Immannung ay an pohdona', ya idatmu nan henghengmu ta way ipattig'un da ama.

Ya inaan anu din maphod an babai din balitu' an henghengna ya indatnan Ma'abohlan ya alyonay, Adim goh ipattig hinan i'ibbam ti polhonda. At impadeh anu Ma'abohlan an umanamut.

Ya unat goh anu atog dimmatong hi dolada ya nun'ihingalda goh an alyonday, Anaad ta kahup ya adi'a umanamut? Ya alyon anu din i'ibanay, Waday inah'upam hi ihowoom?

Ya alyon anu Ma'abohlan di, Mi'id nongkay.

Ya mid anu an iyal'allan amadan bumobohhol ay hiya, an alyonay, Undan tuwali

udot way mamhod ay he''ah un nappuhi nitaguam?

At da Nahnan anu ay Logomna ya nun'ipattigda din hengheng an indat din binabai, ya ma''am'amlong anuh amada.

Ya alyona anu ay Ma'abohlan di, Nong ya adi'a mi'yelo' ay da'mi ten mid mamhod ay he''a. Nonong ya nan babuy di eka pi'yelo'an.

Ya mid anu atog an mun'agah di lugwan Ma'abohlan. Ya alyonah nomnomnay, Gulat ta ipattig'uh te han balitu' an hengheng ay ama at tigon goh tun i'ibba' at umamohda at iyal'alladan mamohol ay ha''in. At nonong kaymu ya ta''on unna' adi pe'yel'on hitun dolami at adi' ipattig ta awnid angunuhna.

Oya unat goh anu nabiggat ya alyon amadan hi tonong di, Umuy ayu goh ta umuyyu tigon hana nan ihowoonyu ta ammuna ya emmengha ayu. At numpunhakayda goh anuh din kabayuda ya impadehdan umuy. Ya un goh anu atog mangun'unud hi Ma'abohlan ti napilay din kabayuna.

Ya unat anu wan nun'aginagwa da Nahnan ay Logomna ya inta'dogda goh ta hodonda hi Ma'abohlan ti kahkahhup anu ti napilay di kabayuna. Ya unat goh anu wan immatam hi Ma'abohlan ya nun'ihingalda goh atog ya minamada goh an nun'idayday din kabayuna ta omod atog unna iyal'allan adi dumalan. At mid anu atog hi Ma'abohlan an gun kumila.

Ya alyona anuy, Ngadan mah di punhakaya' hi unda gun mamaon an pun'idayday tun kabayu'? Ya impadeh anu da Nahnan ay Logomna

an immuy. Ya inanuhan anu atog Ma'abohlan an ginuyud din kabayuna ti mun'ugung hi inat nan i'ibanan numpangidayday.

Ya inanuhana anun hinakayan ta palpaliwana anu ya immatam goh hidin wadan din maphod an babai. Ya unat anu indungawnah de han baluy ya mi'id anu goh di tagu an un anggay goh din puhah wah di.

Ya alyon anu Ma'abohlan di, Goh han immayan nin din babai?

Ya dengngol anu din puha ya nunhukat goh hi gina'una ya limmahun goh ta munhapitdan Ma'abohlan.

Ya unat anu nalpah an nunhapitda, ya indat de anu han babai goh din maphod an hugudnan Ma'abohlan, ya alyonay, Tayay hugud'u ta alam ta way ipattigmun amam.

Ya ma''am'amlong anu hi Ma'abohlan at innalna ya impo''oyna goh. Ya alyonay, Okod'a ta umuya'.

Ya alyon anu din babai, Oo. At impadeh anu Ma'abohlan an makak.

Ya da Nahnan anu ay Logomna ya nun'alada goh di hugud dade han ihowoonda ya nahhundan nakak at immatamda goh hi dolada ta nabayag

goh atog an nahdom ya un umatam hi Ma'abohlan. Mu nun'ipattig goh anu da Nahnan ay Logomna din hugud an indat din ihowoonda ya ma''am'amlong goh anuh amada.

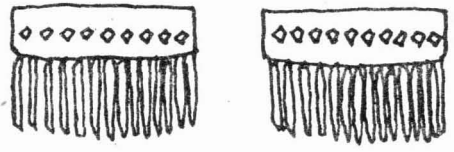

Ya alyon anu amadan Ma'abohlan di, Hay ni'yalam mah?

Ya tembal anu Ma'abohlan ya alyonay, Mi'id.

Ya alyon anu amaday, Mid hulbim, Ma'abohlan, ti nen mi'id tuwali mamhod ay he''a ti un'a nappuhi tuwali.

Ya nolo'dan de han nahdom ta nabiggat goh ya alyon anu amaday, Umuy ayu goh ta nangamung un waday ah'upan Ma'abohlan hi ihawana ya un ayu duminong.

At numpunhakayda goh hidin kabayuda ya impadehdan umuy. Ya un anu mangun'unud hi Ma'abohlan ti mumpilay din kabayuna.

Ya wan nungginagwa da Nahnan ay Logomna ya wingiyonda anu ya mid mangunud ay Ma'abohlan. Ya henodda anu ta immatam hi Ma'abohlan ay dida ya alyonday, Anaad ta un'a kahukahup? Hiyaat un mi'id di ah'upam hi ihowoom ti un'a matataynan. At pun'ilumditda goh anu atog hi Ma'abohlan. Mu hi Ma'abohlan ya unna anu atog e'edpol din aton nan i'ibanan hiya.

Ya impadeh goh anu da Nahnan ay Logomna ya un atog mangun'unud hi Ma'abohlan.

Ya palpaliwan anu Ma'abohlan ya dimmatong goh hi dolan din babai an ihowoona. Ya tinnigna ya mid di tagu an un anggay goh din puha.

Ya alyon Ma'abohlan di, Mid mapto' ya un inlubung nin han maphod an babaih ne han puha, ti anaad ta unna' umalian un anggay heten puhah tigo?

Ya nunhukat goh anu din puha ya limmahun ya indatna anu din hingatna Ma'abohlan. Ya alyonay, Iyuymuh ten hingat ta way ipattigmun amam.

Ya innal anu Ma'abohlan ya alyonay, At okod'a ta umuya'. Ya impadeh anu Ma'abohlan an makak.

Mu da Nahnan anu ay Logomna ya innalda goh di hingat din ihowoonda ya nahhundan nakak at dida goh di nahhun an immatam hi dolada ti maphod an mabi'ah di kabayuda.

Ya hi Ma'abohlan goh atog di nahdom ya un umatam hi dolada ti napilay din kabayuna at unna ul'ulodyon an dumalan.

Ya unat anu wan nidatong hi Ma'abohlan hi dolada, ya alyon anu amadan hi tonong di, Waday inah'upam hi ihowoom?

Ya tembal anu Ma'abohlan ya inhautnan alyonay, Mi'id.

At hi amada anu ya inyal'allana an ma'abohhol ay Ma'abohlan.

Ya manu da Nahnan ay Logomna ti nun'idatdan amada din hingat an indat din ihowoonda, at impa'amlongdah amada.

Ya hi Ma'abohlan anu ya agguyna impattig ay amada din hingat an indat din maphod an babain ihowoona.

Ya alyon anu amadan hi tonong di, Hi ma'et ya umuyyu awiton nan binabai an ihawayu ta iyanamutyuh tun dola tu'u. Ya gulat ta mi'id di pi'yanamutmu, Ma'abohlan, ya adi'a umanamut hitu. Nonong ya okod'ah nan umayam.

Oya nolo'da anu eden nahdom, ya palpaliwanda ya nawa'ah ya bimmangonda anu ta nanganda.

Ya unat anu nagibuhda ya alyon anu amaday, Umuyyu awiton ad ugwan nan ihawayu. At nahhun anu da Nahnan ay Logomna an nangipadeh.

Ya unat anu nakak da Nahnan ay Logomna, ya inong'al mahkay Ma'abohlan din hengheng an balitu' ya din hugud, ya din hingat ta indatnan amana an hi tonong.

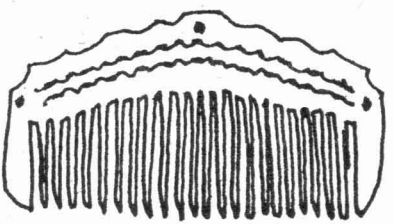

Ya unat goh anu innal amana, ta tinnigna ya manoh'a ti mapla'an din balitu' ya hugud ya din hingat. Ya alyon anu din tonong di, Un at goh numbaliang at goh ya un nin hi Ma'abohlan di adangyan di ihawana ya maphod nin an babai ti omod hatun gina'una. At hi amadan hi tonong ya ma''am'amlong mahkay ay Ma'abohlan.

Ya unat nalpah an indatnan amana hadi din gina'u, ya impadehna mahkay an mangunud hidin i'ibana.

Oya wan nungginagwa da Nahnan ay Logomna ya alyonda anuy, Hodontah Ma'abohlan ta pun'ilumditta ya intuldunta, ta umakbaw hinan alang'ang, ti mi'id damdamay mamhod ay hiya ti un nappuhi nitaguana ya mangmangitit at hiyaat un adi pohdon nan binabai.

Ya unat anu henodda ta immatam han ibadan hi Ma'abohlan, ya alyonda anuy, Anaad ta un'a umungal hi hohoddon ti un'a kahukahup? Ya nun'ilumditda anu ya intuldunda ta nagah hinan alang'ang, ya impadehdan tinaynan han ibada.

Ya unat anu nakak da Nahnan ay Logomna ya bimmangon anu atog hi Ma'abohlan ya mun'ugung ti ahihaha'it di odolna ti nun'ilumditda ya intuldunda. At na'al'alimayuy odolna anu ya mun'ihu ti napipito' hi inat nan i'ibanan numpangilumdit ay hiya. Ya unat nalpah an nun'ihu ya inanuhana atog an nunhakay hidin napilay an kabayuna ya mangun'unud.

Ya inanuhan anu Ma'abohlan ya nidatong hi dolan goh din babai, ya anggay goh din tulun puhah wah di. Ya mi'ya'apu anu hi

Ma'abohlan ta dengngol din tulun puha ya numpunhukatdan tulun hina''agi. Ya tinnig anu Ma'abohlan ya mun'aphoddan babalahang.

Ya ma''am'amlong anu hi Ma'abohlan. Ya alyona anun de han ihowoonan hi Bugan di, Ad ugwan di umanamutan tu'uh dolami ta mumpalti tu'u ta mungkasalta.

Ya alyon anu Bugan di, Kan oo. At mundadaanda mah ta nun'aladay ganghada ya tungngali ya bi'ungda ya din libitda. Ya nundadaanda goh anu hi tayawda ya adyogada.

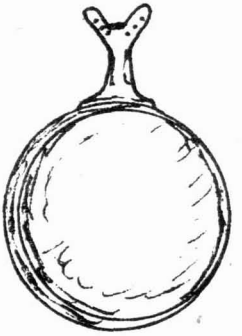

Ya din ihawan anu da Nahnan ay Logomna ya mi'id di indadaanda. Manu ay anu mid di indadaan han ihawan Nahnan, ti un anu mahnamahnan ti un honohononon Nahnan hiya at un galagalay nakakanda.

Ya manu ay mi'id di indadaan han ihawan Logomna ti wa ay anud mumpaphod han ihawana ya gunna alyon di, Malgom man ya inggina'um ti maladawta man.

Ya alyon goh Logomnay, Ha''in ya ta''on un malgom di hapiton ya malgom di aton unu malgom di gina'u ya un'u pohdon an amin. At nangun'unna anu da Nahnan ay Logomna an umanamut. Ya nun'itnuda anu din ihawada ta dida anuy nahhun an immatam.

Ya unat nalpah anu an nundadaan da Bugan an hina''agi, ya unda mahkay mumpunhakay

hidin kabayuda ya impadehdan mabulog ay da Ma'abohlan an umuy hi dolada. Mu hede anu han gunda pundaldallanan, ya gunda anu tabobon din libit ya gangha. Ya gun anu goh manungngalih Bugan.

Ya unat goh anu wan magadyuhdan umatam ta dengngol anu din tonong ya da Nahnan ay Logomna, ya din i'ihawada, ya manoh'adan alyonday, Ngadan nin dane han umalin maphod di gangoh di libitda ya ganghada, ya ihna goh han maphod an manungngali? Ya alyonda anuy, Awnikkay tuwali ta tigon tu'uy dumatnganda.

Ya unat goh anu dimmatongda hi dolan amadan hi tonong ta tinnig anu da Nahnan ay Logomna ya alyonday, Goh tu'un hi Ma'abohlan hede han nangitnud ay date han tulun mun'aphod an babalahang? At ongol anuy bimmainan da Nahnan ay Logomna ay Ma'abohlan

ti nun'appuhi anu din initnuddan ihawada. Namama anu din ihawan Nahnan an munlu'nit di matana. Ya din ihawan anu Logomna ya naguyab di buu'na.

Ya alyon anu amadan hi tonong di, Un at goh ma'ala din ma'e'englan ya hiyaat goh di ma''aphod di ihawana. Ya ammuna anu atog hi bain amadan hi tonong ya himmigup hi kuwaltuna ya nolo'.

Ya unat anu nabiggat ya alyon anu amaday, Ad ugwan di pungkakasalanyu.

Ya alyon anu Ma'abohlan di, Mahhun ayu Nahnan ay Logomna an mungkasal ta awnid ma'et ya un ha''in.

At heden algaw anu ya ipaluhday kasal da Nahnan an himbaluy hidin munlu'nit an babai,

ya da Logomna an himbaluy hidin naguyab an babai.

Ya unat goh anu na'amungday do'ol hi tatagu, ta tinnigda din ihawan da Nahnan ay Logomna ya alyonda anuy, Anaad ta un nun'iyunnud hi aat di ngadanday aat goh di ihawada, ya ma'alaat goh hi Ma'abohlan an nappuhi nitaguana ya hiyay ma''aphod di ihawana?

Ya heden nunggawa anu ya nun'alutun amin di ma'an ya nalpah goh anuy kasal at manganda anu din na'amung an tatagu. Mu unat goh anu nanganda ya agguyda anu nabhug din tatagu ya napuh di mihda ya ma'an. At pahiwonda anuh de han na'at an kasal.

Ya wan mabu'alda anu din tatagu ya alyon Bugan di, Hi ma'et ya nun'ayaganyun amin di tataguh heneggonyu ta umali ayu ta mi'tigaw ayuh nan kasalmi ay Ma'abohlan. Mu hede anu han kasal da Nahnan ay Logomna ya hiya goh di ongol hi bimmainan amadan hi tonong hinan tatagu ti ahida anu pu'pu'pu' din tataguh ononda ya ihdada.

At impa'ayag anu tonong da Nahnan ay Logomna ta humalyaona dida. Ya alyon anu tonong ay Nahnan di, Anaad tuwali ta hay nawotwot di pinilim hi ihawam ta omod un adi umday indadaanyuh onon nan tatagu ta omod un ha''in di bainonyu?

Ya tembal anu Nahnan ya alyonay, Manuman ya unna' nahnan ti alyo' at goh hi olom ya adangyan.

Ya humalyaona goh anu hi Logomna. Ya tembal goh anu Logomna, ya alyonay, Kan alyo' at goh hi un malgom ya inihawa at olom ya adangyan.

Ya alyon anu amaday, Nappuhi ayu ti nun'iyunnud hinan ngadanyuy aat di ihawayu, ya hay aat di ugaliyu at mid di idat'uh bonohyu.

Ya unat anu nabiggat ya na'amungda anuy do'ol hi tatagu ta mi'tigawda anu hi kasal da Ma'abohlan ay Bugan. Ya heden algaw anu ya do'ol di na'na'at ti wada anuy numbino'ob'on hi tayaw an impattig anu da Bugan ya nan i'ibana. Ya gunda anu impagangoh din libitda ya tungngali, ya din bi'ung. Ya wada goh anuy mun'aphod hi adyogah impadngolda. At umamlo'amlongda anu din tatagun na'amung.

Ya unat goh anu nalpah hadin impattigda ya ammuna ya nunggawa, ya alyon anu Bugan di, Anggaynana at un tu'u mangan ti ten nunggawa. At manganda anun amin din tatagu ta nalpah an nagibuhda ya do'ol anuy nahawal hidin hinamal ya din dotag.

Ya alyon anu Bugan di, Pun'alayun amin nan nahawal an ma'an ya mihda.

Ya unat goh anu nalpah an magadyuh mowod anu ya timma'dog anu hi amadan hi tonong ya himmapit an alyonay, Heten na'aboholan an imbaluy'u ya hiyay pangidata' an amin hitun gina'u' ti hiyay nangipa'amlong ay ha''in. Ti hiya atog ya agogohgoh an un hay dalangdang

di gunda indat hi impa'andan hiya ti alyonday un mid hulbina ti nappuhi nitaguana ya mangmangitit goh at mid mangahawan hiya. Mu ten immigohgoh ya hiyay nalhin hi adangyan, ya ma''aphod goh han babain ihawana.

At hi Ma'abohlan di namnoh hinan gina'un amana, ya hiya goh di nihukat hi tonong eden babluyda.

Hay itudun ten ulgud ay ditu'u ya adita mumpahpahiya, ya adita mumbagtu, ya adi e'englan di iba. Hay oha goh ya adi pahiwon di ibbah tagu an ta''on un nappuhi aatna. Ya hay oha goh hi itudun ten ulgud ya ta''on hi un nalugit an tamuy indatdah tamuan ya mahapul an anuhan an manamu. Ti hay inalin Apu tu'u, ya alyonay, NAN MIPA'AMPA YA HIYAY MIPABAGTU, an umat eten na'ulgud hi aat Ma'abohlan.

Mipibaag:

1. Atna nin nan imbabaluy han tonong?
2. Hay ngadanda mah nin?
3. Hay ngadan di nipaligligat ay dane han hina''agi?
4. Ngadan di gunda impa'an ay Ma'abohlan?
5. Ya heden ayandan manganap hi ihawada, ya hay gunda inat ay Ma'abohlan?
6. Hay ngadan nin di maphod di ihawana ya adangyan goh?
7. Hay ngadan di nilahaw di kasalna an agguy nabhug di tatagu?
8. Mu anaad nin ta nilahaw di kasalda?
9. Hay nangipa'amlong nin ay amadan hi tonong?
10. Ngadan mah di numbalin hi tonong?
11. Hay maphod mah hi itudun te han ulgud hi aton tu'u?

Tobal:

1. Tuluda.
2. Hi Nahnan, ya hi Logomna, ya hi Ma'abohlan.
3. Hi Ma'abohlan.
4. Dalangdang.
5. Gunda inlumdit.
6. Hi Ma'abohlan.
7. Da Nahnan ay Logomna.
8. Nawotwot di ihawada.
9. Da Ma'abohlan an himbaluy ay Bugan.
10. Hi Ma'abohlan.
11. Ipaddung di odol hinan malgom an tagu, an ta''on un un nawotwot, ya adi tu'u mumbagtu.